

ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ ԿԱՏԱՐՈՂԻ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԻՐԱԴԱՐՁՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ

ԼՈՒՍԻՆԵ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

Ճանաչողական լեզվաբանության շրջանակներում տնտեսական իրադարձությունն ընկալվում է որպես հարաշարժ էություն, որն ընթանում է որոշակի հանգամանքների ներքո, համաձայն որոշակի սցենարի և, հետևաբար, ընկալվում է ֆրեյմ-սցենարի միջոցով: Տնտեսական իրադարձության ֆրեյմ-սցենարը պարունակում է սլոթեր, որոնք իրենց էությամբ երկու տեսակի են՝ միջուկային և պայմանական/տարափոփոխ: Միջուկային, այսինքն՝ իրադարձության գոյության համար անհրաժեշտ սլոթերն են՝ փոփոխությունը, սուբյեկտը /գործողություն կատարողը/, օբյեկտը /գործողությունն իր վրա կրողը/, վայրը, ժամանակը: Պայմանական սլոթեր, այսինքն՝ տեղեկույթ, որի բացակայությունը չի խափանում տվյալ իրադարձության հիմնական ընկալումը, կարող են լինել տնտեսական իրադարձության պատճառը, հետևանքը, արժևորումը, նրա կանխատեսումը և այլն:

Սցենարի անքակտելի մասն է կազմում գործողություն կատարողը՝ սուբյեկտը, այսինքն՝ տնտեսական փոփոխությունները ենթադրում են առաջին հերթին մարդու կամ մարդկանց մասնակցություն: Դրա հետ մեկտեղ, անհատը միշտ չէ, որ կարող է վերահսկել իրադարձության զարգացումը և փոխել այն՝ հասնելով իր համար ցանկալի արդյունքի: Դա է նշում Վ.Զ. Դեմյանկովը, որը, ուսումնասիրելով իրադարձությանը հատուկ բնութագրերը, առանձնացնում է վերահսկողության չափանիշը՝ շեշտելով, որ իրադարձությանը հատուկ է վերահսկողության ամբողջական կամ մասնակի բացակայություն. գործողություն կատարող անձի առկայության դեպքում, որի կամքով իրադարձությունը վերահսկվում է, կարելի է խոսել մասնակի վերահսկողության մասին, մինչդեռ վերջինիս բացակայության դեպքում իրադարձությունը վերահսկելի չէ: Որոշ դեպքերում մարդը կարող է լինել իրադարձության պատճառ՝ այրուհանդերձ չունենալով դրա վրա ամբողջական վերահսկողություն¹:

¹ **Демьянков В.З.** Семиотика событийности в СМИ // Язык СМИ как объект междисциплинарного исследования: Учебное пособие. Часть 2 (Отв. редактор М.Н. Володина). М., Изд-во Московского университета, 2004, с. 78-80.

Այսպիսով, տնտեսական իրադարձությունները շատ անգամ ինքնաբերական, և վերջիններիս իրականացումը և արդյունքները պայմանավորված չեն անհատների ամբողջական վերահսկմամբ: Նույնիսկ այն դեպքում, եթե իրադարձությունը մտադրված և ծրագրված է, մարդն ի զորու չէ լիարժեքորեն այն վերահսկելու:

Դրա հետ մեկտեղ, սուբյեկտը՝ որպես տնտեսական իրադարձության սցենարի հիմնական տարր, սերտորեն փոխկապակցված է մեկ այլ միջուկային բաղադրիչի փոփոխության հետ, քանզի յուրաքանչյուր իրադարձություն ինքնին ենթադրում է փոփոխություն, որն էլ իրականացվում է գործողություն կատարողի կողմից:

Վերլուծենք, թե ինչպես է տնտեսական իրադարձության սուբյեկտն իր արտահայտությունը գտնում լեզվի մեջ:

Առաջին հերթին, տնտեսական իրադարձության սուբյեկտ է անհատը, որի անվան հետ մեկտեղ նշվում է նաև նրա ինքնությունը, մասնավորապես պաշտոնը, հատկապես հոդվածի մեկնարկային մասում: Օրինակ՝

Russian President Vladimir Putin signed a decree completing an array of sanctions against Turkey in response to the downing of a Russian bomber on the Syrian border, as Turkish leaders sought to calm tensions with gestures of goodwill. (www.wsj.com)²

International Monetary Fund chief Christine Lagarde called on Monday for tax reforms to be included in a global climate deal to raise incentives for consumers to reduce their energy consumption and to boost demand for cleaner fuels. (www.reuters.com)

The executive chairman, founder and main shareholder of interdealer broker GFI Group has made a last-ditch effort to muster support for a takeover by CME Group by disclosing that he

and his ex-wife will take a reduced price for their shares. (The Financial Times, January 28, 2015)

Sara Murray, 46, developed Buddi, initially a tracking device to locate lost children, but now used by local councils and UK police forces. **The entrepreneur** came up with the idea when her four-year-old daughter temporarily disappeared at a supermarket; her company employs

50 staff and is poised to launch in the US. (The Financial Times, January 31, 2015)

2 Այստեղ և հաջորդիվ վերլուծվել են հոդվածներ հետևյալ աղբյուրներից՝ www.adage.com; www.economist.com; www.ft.com; www.reuters.com; www.wsj.com:

Նշված շրջանակներում տնտեսական իրադարձության սուբյեկտը կարող է ներկայացվել նաև մի խումբ անհատների կողմից, որոնք կրում են տարբեր պաշտոններ և կարգավիճակներ: Այս դեպքում չեն նշվում որոշակի անձանց անուններ, որի հետևանքով սուբյեկտը ստանում է ընդհանրական բնույթ՝

Early in the coalition government, **ministers** committed themselves to retaining the £4.6bn science budget in cash terms, resulting in a real-terms cut of more than 8 per cent. (The Financial Times, January 7, 2015)

Discretionary fund managers are failing to disclose details of their fees and holdings which

ought to be crucial to financial advisers' decision-making, according to a new report. (The Financial Times, January 31, 2015)

Շատ անգամ սուբյեկտի սլոքը լրացվում է ընկերության կամ ընկերությունների անվանումներով, ինչպես հետևյալ օրինակներում՝

Deutsche Bank has launched a computerized investment advisory service, seeking to keep up with other asset managers who have started introducing "robo advisers" to help certain clients create portfolios inexpensively. (www.reuters.com)

Qatar Airways has bought a 9.99 per cent stake in British Airways' owner International Airlines Group, in a move that underlines the state-controlled Gulf carrier's determination to be a leading force in global aviation. (The Financial Times, January 31, 2015)

Hitachi, a Japanese conglomerate, will pay €773m for Finmeccanica's 40% stake in Ansaldo STS, a railway-signalling company listed on Milan's stock exchange, and €36m for Ansaldo-Breda, a trainmaker (and lossmaker) fully owned by Finmeccanica. (The Economist, February 28, 2015)

Chinese e-commerce giant Alibaba just logged \$14.3 billion of merchandise sold via its platforms in 24 hours, breaking its own record for the world's biggest one-day sale online. (www.adage.com)

American International Group (AIG) is selling a stake in PICC Property and Casualty Co Ltd worth up to \$1 billion to institutional investors through a block deal, cutting its shareholding in the Chinese state-owned insurer for the second time this year. (www.reuters.com)

Մասնավոր ընկերությունների հետ մեկտեղ սուբյեկտ կարող է հանդիսանալ պետական կազմակերպությունը, ինչպես հետևյալ օրինակներում՝

Leading universities have warned Labour of the financial risks in cutting tuition fees by a third to £6,000 a year, as the party deliberates whether to go

ahead with a costly pre-election pledge intended to woo the middle class. (The Financial Times, January 7, 2015)

The British Army will revive one of the most controversial special forces units of the second world war, the Chindits, as a new generation of “Facebook warriors” who will wage complex and covert information and subversion campaigns. (The Financial Times, January 31, 2015)

The Bank of England paid nearly £3m of taxpayers’ money for a report on whether any of its staff knew about or were involved in alleged manipulation of one of the world’s biggest financial markets. (The Financial Times, January 31, 2015)

Գործողություն կատարողի ինքնությունը շատ անգամ քողարկվում է որոշակի երկրի անվան ներքո, որը լրագրողի կողմից մշակված ռազմավարական հնար է՝ թաքցնելու, չմատնանշելու տվյալ տնտեսական, քաղաքական և այլ գործունեության համար պատասխանատու անձի/անձանց ինքնությունը: Օրինակ՝

Russia has already banned some Turkish food imports, including selected fruit and vegetables, as part of a wider retaliatory sanctions package. (www.reuters.com)

Greece will no longer co-operate with the “troika” of international lenders that has overseen its four-year bailout programme, the country’s finance minister said, as the new Greek government adopted a defiant posture toward its creditors. (The Financial Times, January 31, 2015)

Առանձին քաղաքներ նույնպես կարող են հանդիսանալ տնտեսական իրադարձության սուբյեկտ, ինչպես հետևյալ օրինակում՝

The **City of London** would cease to be a leading global financial centre and growth would no longer be an economic target under Green party plans for the economy. (The Financial Times, January 7, 2015)

Տնտեսական իրադարձության սուբյեկտ կարող են հանդիսանալ նաև իրությանը, որոնք իրենց արտացոլումն են գտել տնտեսական աշխարհում՝ կապված տնտեսական աճի, անկման, տնտեսության զարգացման դանդաղեցման կամ խթանման, շահույթների, գործարքների հետ և այլն: Օրինակ՝

Profits at Santander rose almost 70 per cent in the first full quarter under Ana Botín as the Spanish bank benefited from increased revenues and reduced provisions for bad loans. (The Financial Times, February 4, 2015)

A slowdown in the services sector pushed sterling to a 17-month low yesterday, and provided a further sign that the economic recovery could be flagging. (The Financial Times, January 7, 2015)

The deal will make Hitachi the fourth biggest company in the rail-

equipment business worldwide, behind Bombardier of Canada, Siemens of Germany and Alstom of France. (The Economist, February 28, 2015)

Shares in its \$18bn Hong Kong listed subsidiary, Hanergy Thin Film Power Group, have risen more than 300 per cent since the start of 2014. (The Financial Times, January 28, 2015)

Japan's economy grew in the first quarter at a much faster rate than had been thought. (The Financial Times, January 28, 2015)

The collapse in oil prices has helped push the eurozone deeper into deflation, strengthening the case for the European Central Bank's landmark decision to begin buying government bonds later this year to stave off a serious bout of falling prices in the region. (The Financial Times, January 31, 2015)

Gross domestic product rose an annualized 2.6 per cent in the fourth quarter, a marked slowdown from the 5 per cent pace set in the third quarter. (The Financial Times, January 31, 2015)

Switzerland's franc fell again yesterday as speculation lingered that the country's central bank could intervene to weaken the currency. (The Financial Times, January 31, 2015)

Շարահյուսական տեսանկյունից գործողության սուբյեկտը կարող է նաև ներկայանալ կրավորական սեռով՝ իր վրա կրելով մեկ ուրիշ առարկայի, անձի կողմից կատարված գործողությունը, ինչպես հետևյալ օրինակներում՝

David Cameron has been accused of caving in to the Treasury and to big business over proposals to fine retailers for squeezing suppliers. (The Financial Times, January 31, 2015)

The government has been under pressure to respond to concerns about supermarkets' treatment of their suppliers in the course of a fierce price war between chains. (The Financial Times, January 7, 2015)

Այսպիսով, այս ուսումնասիրությունը հնարավորություն ընձեռեց բացահայտելու տնտեսական իրադարձության սուբյեկտի էությունը տնտեսական իրականության մեջ և նրա արտացոլումը լեզվում: Գործողություն կատարողն ամենից հաճախ անհատը/անհատները, մասնավոր ընկերությունները և պետական կազմակերպություններն են, տնտեսական աշխարհին վերաբերող իրույթները, ինչպես նաև երկրների և քաղաքների անվանումները:

ԱՄՓՈՓՈՒՄ

Հոդվածում փորձ է արվել ուսումնասիրելու տնտեսական իրադարձության սուբյեկտի դերը և արտահայտման միջոցները լեզվում: Տնտեսական իրադարձությունը հարաշարժ էություն է, որն ընթանում է համաձայն որոշակի

սցենարի, և որի միջուկային սլոթ է համարվում գործողություն կատարողը՝ սուբյեկտը: Վերջինս հիմնականում արտահայտվում է անհատի/անհատների, մասնավոր ընկերությունների և պետական կազմակերպությունների, տնտեսական աշխարհին վերաբերող իրույթների, ինչպես նաև երկրների և քաղաքների միջոցով:

Բանալի բառեր - տնտեսական իրադարձություն, տնտեսական իրադարձության սուբյեկտ, ֆրեյմ, սցենար, միջուկային մաս:

ОСОБЕННОСТИ СУБЪЕКТА ДЕЙСТВИЯ В ЭКОНОМИЧЕСКИХ СОБЫТИЯХ

ЛУСИНЕ АРУТЮНЯН

Данная статья является попыткой определить статус субъекта и его языковое проявление в экономических событиях. Экономическое событие динамично и развивается согласно определенному сценарию, важнейшим слотом которого является субъект действия. Как показал материал исследования, в информационных статьях субъект, в частности, представлен в роли индивиду/индивидов, частных компаний и государственных организаций, разных экономических реалий, а также стран и городов.

Ключевые слова - экономическое событие, субъект экономического события, фрейм, сценарий, ядерная часть.

CHARACTERISTIC FEATURES OF AN AGENT IN ECONOMIC EVENTS

LUSINE HARUTYUNYAN

This paper considers an agent's role and the linguistic means of its manifestation in economic events. Economic events are dynamic and develop according to a definite scenario, whose nuclear slot is considered to be the agent. The investigation has shown that the latter is particularly represented via an individual or individuals, private companies and state organizations and in different business news via various economic phenomena as well as cities and countries.

Key words - economic events, the agent of economic events, frame, scenario, nuclear component.